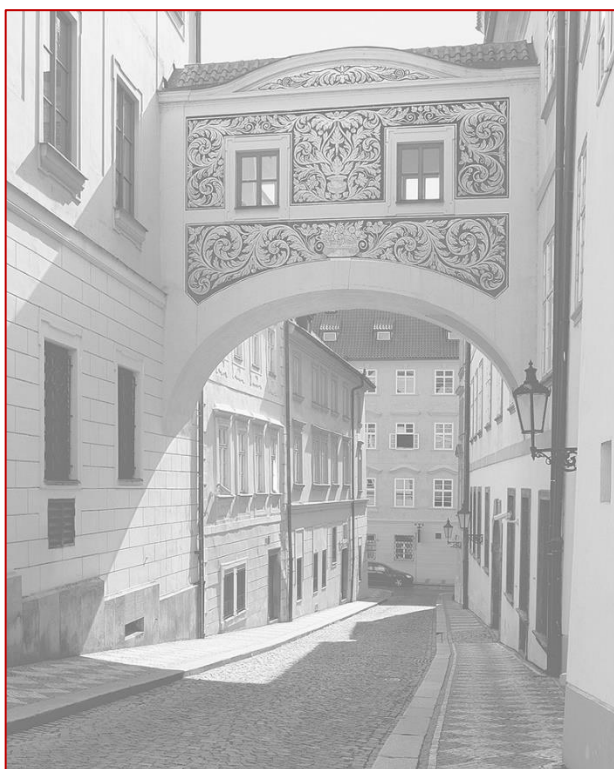

PŘEHLED VNĚJŠÍ ČINNOSTI EU

Přehled vnější činnosti EU

Hlavní body agendy SZBP EU

Přehled SZBP č. 01/2021

leden 2021

autor: Klára Ibrahim, Karolína Buňatová

Obsah:

AGENDA SZBP EU A VNĚJŠÍ ČINNOST	2
Parlamentní volby v Kazachstánu	2
Prezidentské volby a referendum o budoucí podobě politického systému v Kyrgyzstánu	3
Írán – Společný komplexní akční plán (JCPOA)	5
Zasedání Evropské rady	6
Reakce na pandemii COVID-19	6
Zadržení Alexeje Navalného	6
Zasedání Rady EU pro zahraniční věci (FAC)	7
Aktuální zahraničněpolitické otázky	7
Oblast klimatu a energetiky	7
Japonsko	9
Spolupráce mezi EU a Spojeným královstvím	9
Parlamentní volby ve Venezuele	10
Guinejský záliv	10
Opětovné připojení se USA k Pařížské dohodě	11

Agenda SZBP EU a vnější činnost

Parlamentní volby v Kazachstánu

Dne 10. ledna 2021 se uskutečnily volby do dolní komory kazašského parlamentu (*Madžlis*). Jednalo se o první parlamentní volby, které se uskutečnily od nástupu prezidenta Kasyma-Žomarta Tokajeva do úřadu po jeho zvolení v červnu 2019. Parlament Kazachstánu má dvě komory. Nepřímo volený 49členný Senát a 107člennou dolní komoru (*Madžlis*). Ze 107 členů dolní komory je přímo voleno 98 členů, zbývajících 9 členů *Madžlisu* je poté jmenováno Shromážděním lidu Kazachstánu (*The Assembly of People of Kazakhstan, APK*), které bylo jako inkluzivní a konzultativní politický orgán ustaveno roku 1995 prezidentem Nursultanem Nazarbajevem (prezidentem 1990 – 2019), který je v současnosti jeho předsedou. Tato skutečnost je i nadále v rozporu se čl. 7.2 Kodaňského dokumentu OBSE z roku 1990, který uvádí, že všechna křesla alespoň v jedné komoře vnitrostátního zákonodárného sboru mají být voleny přímo. Přímě volených 98 členů *Madžlisu* je poté voleno v jednom celostátním volebním obvodu na základě poměrného volebního systému a za využití uzavřených kandidátních listin. Pro vstup stran do parlamentu platí 7% kvorum a mandáty jsou rozdělovány na základě volební kvóty a za použití metody největších zbytků. Pokud 7% hranici pro vstup do parlamentu překročí pouze jedna strana, obdrží strana, která skončí s druhým nejvyšším počtem hlasů, alespoň dva mandáty. Mandáty poté přiděluje jednotlivým kandidátům politická strana, aniž by byla vázáná jejich pořadím na kandidátní listině. Zvolení poslanci jsou poté dle ústavy vázáni imperativním mandátem a při odchodu ze strany, vyloučení ze strany nebo zániku strany mandát poslanec ztrácí. OBSE nadále upozorňuje, že i tato skutečnost je trvale v rozporu se čl. 7.9 Kodaňského dokumentu OBSE z roku 1990.¹

Lednových parlamentních voleb se zúčastnilo 61 % z téměř 12 milionů registrovaných voličů. Z šesti oficiálně registrovaných politických stran v Kazachstánu se voleb zúčastnilo pět z nich. Šestá oficiálně registrovaná strana, **Celostátní sociálně demokratická strana (NSDP)**, se rozhodla volby bojkotovat. Od parlamentních voleb v roce 2016 se politické rozložení sil do značné míry nezměnilo. Volby vyhrála se 71,09 % hlasů (76 mandátů) vládní strana **Nur Otan**, která dlouhodobě dominuje politické scéně v Kazachstánu. Na druhém místě skončila s 10,95 % hlasů (12 mandátů) Demokratická strana **Ak Zhol** následovaná **Lidovou stranou Kazachstánu** (dříve Komunistická lidová strana) s 9,1 % hlasů (10 mandátů). Volební práh nepřekročila Lidově demokratická vlastenecká strana **Auyl**, která získala 5,29 % hlasů (0 mandátů) a strana **Adal** (dříve Birlik) s 3,57 % hlasů (0 mandátů).²

Dle předběžných závěrů pozorovací mise OBSE postrádaly volby opravdovou soutěž a zviditelnily potřebu ohlášených politických reforem. Volby byly nicméně technicky připraveny efektivně i přes výzvy související s pandemií covid-19. Politický prostor Kazachstánu je omezen opatřeními, která limitují výkon ústavně zaručených základních svobod. Od posledních parlamentních voleb v roce 2016 byly prováděny časté revize právního rámce, z nichž některé se částečně zabývaly několika předchozími doporučeními ODIHR. Právní rámec Kazachstánu však stále neumožňuje, aby se volby konaly v souladu se závazky OBSE, a přetrvávají dlouhodobé systémové nedostatky. Některá

¹ International Election Observation Mission: Republic of Kazakhstan -Parliamentary Elections, 10 January 2021, Statement of Preliminary Findings and Conclusions. Osce.org [online], 10/01/2021 [cit. 2021-02-09]. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/c/6/475538.pdf>.

² Republic of Kazakhstan, Election for Mazhilis (Kazakh House of Representatives) 2021. Electionguide.org [online], 10/01/2021 [cit. 2021-02-09]. Dostupné z: <https://www.electionguide.org/elections/id/3278/>.

opatření přijatá před volbami zabránila některým domácím pozorovatelům v účinném dohledu. Zatímco samotné hlasování bylo obecně zorganizováno efektivně, mnoha procedurálním aspektům v den voleb chyběla úplná transparentnost.³

Evropská unie se k výsledkům voleb vyjádřila prostřednictvím svého mluvčího, který uvedl, že EU vítá jejich efektivní organizaci. Dále uvedl, že přestože Kazachstán od posledních parlamentních voleb provedl určité politické reformy a modernizační procesy, tyto volby byly promarněnou příležitostí k prokázání jejich účinného provádění. Některá dlouhodobá doporučení OBSE/ODIHR rovněž zůstávají neadresná. V souladu s dohodou mezi EU a Kazachstánem o posíleném partnerství a spolupráci vyzývá Evropská unie Kazachstán, aby řešil systémové nedostatky, nadále konstruktivně spolupracoval s OBSE/ODIHR a plně prováděl jejich doporučení. Evropská unie bude i nadále podporovat kazašské reformní a modernizační procesy a demokracii, stabilitu a inkluzivitu v zemi.⁴

Prezidentské volby a referendum o budoucí podobě politického systému v Kyrgyzstánu

Dne 10. ledna 2021 se v Kyrgyzstánu uskutečnily **předčasné prezidentské volby** spojené s **referendem o budoucí podobě politického systému**. Předčasné prezidentské volby s referendem se konaly v návaznosti na politickou krizi, do které se země dostala po zrušení výsledků parlamentních voleb ze dne 4. října 2020.⁵ V říjnových parlamentních volbách získaly dle předběžných odhadů většinu parlamentních křesel strany podporující prezidenta Sooronbaje Žeenbekova, což vyvolalo rozsáhlé protesty v zemi a dne 15. října 2020 vedlo k rezignaci prezidenta Žeenbekova, jehož mandát měl vypršet až roku 2023. Dočasného prezidentského úřadu se poté odmítl ujmout předseda parlamentu Kanat Isayev, s odůvodněním, že by se nemohl o úřad ucházet v předčasných prezidentských volbách a v souladu s ústavními pravidly proto prezidentské pravomoci přešly na úřadujícího předsedu vlády Sadyra Žaparova, který následně obsadil oba úřady. Sadyr Žaparov zformoval prozatímní vládu, která zahrnovala členy z širokého politického spektra a dne 24. října vyhlásil předčasné prezidentské volby. Během svých 28 dnů ve funkci úřadujícího prezidenta vyměnil Sadyr Žaparov klíčové úředníky státní bezpečnosti i velký počet regionálních a sub-regionálních úředníků po celé zemi, včetně všech sedmi regionálních guvernérů. Před volbami bylo zatčeno na 20 politiků a vysokých úředníků pro obvinění z korupce. Dne 14. listopadu poté Sadyr Žaparov rezignoval na pozici prezidenta a pozastavil svou funkci předsedy vlády, aby mohl kandidovat v předčasných prezidentských volbách. Nově zvolený předseda parlamentu Talant Mamytov byl jmenován úřadujícím prezidentem. Současně byla skupinou poslanců vypracována rozsáhlá novela ústavy, dle které by byly prezidentovi svěřeny rozsáhlé pravomoci a na 17. listopadu 2020 bylo vyhlášeno celonárodní ústavní referendum. Návrh ústavních změn vyvolal opětovně rozsáhlé protesty a obavy mezinárodního společenství. Referendum o novele ústavy bylo proto nahrazeno referendem o budoucí podobě politického systému, ve kterém byli občané požádáni, aby se vyjádřili buď pro prezidentský, nebo

³ International Election Observation Mission: Republic of Kazakhstan -Parliamentary Elections, 10 January 2021, Statement of Preliminary Findings and Conclusions. Osce.org [online], 10/01/2021 [cit. 2021-02-09]. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/c/6/475538.pdf>.

⁴ Kazakhstan: Statement by the Spokesperson on the parliamentary elections. Eeas.europa.eu [online], 11/01/2021 [cit. 2021-02-09]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/91324/kazakhstan-statement-spokesperson-parliamentary-elections_en.

⁵ Více k tématu říjnových parlamentních voleb v Kyrgyzstánu viz Přehled SZBP EU 10/2020, s. 7 – 9. ISSN 2533-4263. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=2>.

pro parlamentní systém. Konání referenda bylo poté stanoveno společně s konáním předčasných prezidentských voleb na 10. ledna 2021.⁶

V předčasných prezidentských volbách bylo zaregistrováno přibližně 3,5 milionu voličů a 18 kandidátů na prezidenta včetně jedné ženy. Prezident je volen přímo (v případě potřeby ve dvou kolech) absolutní většinou platných hlasů na jedno šestileté funkční období. Voleb se zúčastnilo 39 % registrovaných voličů. **Vítězem voleb se stal Sadyr Žaparov se ziskem 79,83 % hlasů.** Na druhém místě se umístil Adakhan Madumarov se ziskem 6,84 % hlasů.⁷ V referendu, kde si voliči mohli vybrat mezi prezidentským a parlamentním zřízením nebo hlasovat proti oběma možnostem se **absolutní většina voličů (84,11 %) vyslovila pro prezidentské zřízení.** Pro parlamentní systém hlasovalo 11,27 % voličů a proti oběma možnostem se vyslovilo 4,61 % voličů.⁸

Dle předběžných závěrů pozorovací mise OBSE se volby uskutečnily v právním rámci, který umožňuje politickou soutěž a při volbách byla obecně respektována základní práva a svobody. Kampani však dominoval jeden kandidát, který využíval nepřiměřené finanční prostředky a zneužíval přístup k administrativním zdrojům, což vytvořilo nerovné podmínky mezi kandidáty. Volební proces i debata byly oslabeny spojením prezidentských voleb a referenda. Přesto, že veřejnoprávní vysílací stanice poskytly soutěžícím bezplatný vysílací čas a platformu pro kampaň, celkový nedostatek kritického mediálního zpravodajství, způsobený částečně omezujícím právním mediálním rámcem, omezilo schopnost voličů učinit informovanou volbu. Volební den proběhl řádně a byl dobře administrovaný, ačkoli hygienická opatření související s pandemií covid-19 nebyla dobře implementována.⁹

Evropská unie se k výsledkům voleb a referenda v Kyrgyzstánu vyjádřila prostřednictvím svého mluvčího, který uvedl, že EU volby vítá stejně jako skutečnost, že proběhly řádně a byly dobře administrované i přes výzvy vyplývající z pandemie covid-19. Zároveň uvedl, že kyrgyzské orgány by měly dále zlepšovat vnitrostátní právní předpisy o volbách a implementovat doporučení OBSE/ODIHR. Dále zdůraznil, že prezidentské volby představují důležitý krok k návratu země k politické stabilitě a EU jako dlouhodobý partner Kyrgyzstánu je i nadále odhodlána podporovat sociální a hospodářský rozvoj země, řádnou správu věcí veřejných, právní stát a boj proti korupci. EU zároveň vybízí budoucího prezidenta, aby spolupracoval se všemi segmenty společnosti a dále posiloval všeobecné závazky Kyrgyzstánu vůči lidským právům a základním svobodám a aby respektoval jeho mezinárodní závazky. S ohledem na výsledky referenda, by měla nová ústava zajistit, aby vítězný prezidentský systém nadále plně respektoval demokratické zásady v souladu se svými mezinárodními závazky.¹⁰

⁶ International Election Observation Mission: Kyrgyz Republic – Early Presidential Election 10 January 2021, Statement of Preliminary Findings and Conclusions. Osce.org [online], 10/01/21 [cit. 2021–02-03]. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/b/4/475541.pdf>.

⁷ Kyrgyz Republic, Election for President 2021. Electionguide.org [online], 10/01/2021 [cit. 2021-02-04]. Dostupné z: <https://www.electionguide.org/elections/id/3650/>.

⁸ Kyrgyz Republic, Referendum 2021. Electionguide.org [online], 10/01/2021 [cit. 2021-02-04]. Dostupné z: <https://www.electionguide.org/elections/id/3657/>.

⁹ International Election Observation Mission: Kyrgyz Republic – Early Presidential Election 10 January 2021, Statement of Preliminary Findings and Conclusions. Osce.org [online], 10/01/21 [cit. 2021–02-03]. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/b/4/475541.pdf>.

¹⁰ Kyrgyz Republic: Statement by the Spokesperson on the Presidential Elections and on the referendum on the future political systém. Eeas.europa.eu [coline], 11/01/2021 [cit. 2021-02-8]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/91322/kyrgyz-republic-statement-spokesperson-presidential-elections-and-referendum-future-political_en.

Írán – Společný komplexní akční plán (JCPOA)

Dne 11. ledna 2021 vydal vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josep Borrell prohlášení jménem Evropské unie s ohledem na nejnovější iránské aktivity v oblasti iránského jaderného programu. Írán oznámil dne 4. ledna 2021 prostřednictvím tiskového mluvčího vlády, že začal v podzemním zařízení na obohacování uranového paliva ve Fordó obohacovat uran až do výše 20 %.¹¹ Tuto skutečnost potvrdila i Mezinárodní agentura pro atomovou energii (IAEA). Ze strany Íránu se tímto krokem jedná o dosud nejvýznamnější porušení Společného komplexního akčního plánu (JCPOA - Joint Comprehensive Plan of Action), tzv. iránské jaderné dohody uzavřené se světovými mocnostmi roku 2015¹². Írán oznámil obohacování uranu ve Fordó až do výše 20 % v návaznosti na přijetí nového zákona v prosinci 2020, kterým reagoval na zavraždění předního iránského nukleárního fyzika Mohsena Fachrízadeha dne 27. listopadu 2020, z nějž obvinil Izrael. Tento nový iránský zákon poté vyžaduje výrobu a skladování nejméně 120 kilogramů 20% obohaceného uranu ročně pro mírové účely.¹³ Vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku v prohlášení uvedl, že EU je i nadále pevně odhodlána Společný komplexní akční plán podporovat a že JCPOA je jedním z klíčových prvků celosvětové struktury nešíření jaderných zbraní. Vysoký představitel také jménem EU vyjádřil hluboké politování nad znepokojivými kroky, které Írán učinil v posledních dvou letech, a připomněl, že EU Írán opakovaně vyzývá, aby upustil od veškerých činností, které nejsou v souladu s jeho závazky vyplývajícími z plánu JCPOA. Skutečnost, že Írán začal ve Fordó obohacovat uran až do výše 20 % představuje velmi závažný vývoj a důvod k hlubokému znepokojení. Činnost Íránu je rovněž v rozporu s jasnými ustanoveními JCPOA týkajícími se zařízení ve Fordó a může mít závažné důsledky v oblasti šíření zbraní. V tomto kritickém okamžiku rovněž hrozí, že kroky Íránu oslabí úsilí o navázání na stávající diplomatický proces. Naléhavě proto vyzval Írán, aby se zdržel další eskalace a neprodleně od uvedeného postupu upustil. V prohlášení vysoký představitel také uvedl, že uznává problémy, které vyplývají z jednostranného odstoupení Spojených států od JCPOA a z opětovného uložení sankcí ze strany USA. I v této souvislosti vyjadřuje podporu intenzivní diplomacii s cílem usnadnit návrat USA k JCPOA a návrat Íránu k plnému provádění tohoto plánu a vítá pozitivní prohlášení nově zvoleného prezidenta Bidena o JCPOA. K prohlášení vysokého představitele se připojilo i Turecko, Republika Severní Makedonie, Černá Hora, Srbsko, Albánie, Bosna a Hercegovina, Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Moldavská republika.¹⁴

¹¹ Iran to produce UF6 enriched uranium in few hours: Gov't Spox. En.irna.ir [online], 4/1/2021 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://en.irna.ir/news/84173408/Iran-to-produce-UF6-enriched-uranium-in-few-hours-Gov-t-Spox>.

¹² Více k tématu viz Přehled SZBP EU 2/2020, s. 11., Přehledu SZBP EU 9/2019, s. 11 – 12., Přehledu SZBP EU 7/2019, s. 5-6. ISSN 2533-4263. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=2>.

¹³ Iran resumes enriching uranium to 20% purity at Fordo facility. Bbc.com [online], 4/1/2021 [cit. 2021-02-11]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-55530366>.

¹⁴ Írán: Prohlášení vysokého představitele jménem EU ke společnému komplexnímu akčnímu plánu (JCPOA) v návaznosti na nejnovější iránské aktivity. Consilium.europa.eu [online], 11/01/2021 [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/01/11/iran-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-the-joint-comprehensive-plan-of-action-jcpoa-following-latest-iranian-activities/>.

Zasedání Evropské rady

Dne 21. ledna 2021 zasedala Evropská rada formou videokonference. Hlavním tématem jednání byla koordinace reakce na pandemii covid-19, poté lídři diskutovali o reakci EU na zadržení ruského opozičního politika Alexeje Navalného.

Reakce na pandemii COVID-19

Vedoucí představitelé poukázali na závažnost situace, zejména s ohledem na **nové varianty viru** a vyjádřili odhodlání přijmout obdobná opatření v rámci všech členských států. Zmínili zejména důležitost **zvýšení kapacity sekvenování**. Vedoucí představitelé dále uvedli, že hranice musejí zůstat otevřené, aby bylo zajištěno fungování jednotného trhu, nicméně však může být zapotřebí zavést **opatření omezující cesty, jež nejsou nezbytně nutné**, a to s ohledem na rizika, která představují nové varianty viru. Dále si přejí, **aby bylo očkování urychleno**. Závazky společností týkající se dodávek vakcín musejí být dodrženy a očkovací látky mají být distribuovány souběžně a poměrně k počtu obyvatel. Proces očkování je nadále nutné pečlivě sledovat. Budou posouzeny veškeré možné prostředky k zajištění rychlých dodávek, včetně včasné distribuce. Lídři také zdůraznili svou **solidaritě s třetími zeměmi** a uvedli, že by účinná podpora měla být poskytnuta co nejdříve.¹⁵

Vedoucí představitelé uvítali dosud vykonanou práci a dohodu o **používání rychlých antigenních testů a vzájemné uznávání výsledků testů** na covid-19 v celé EU. V rámci dohody bylo schváleno sdílení standardizovaného souboru údajů prostřednictvím digitální platformy, stanovení přednostního použití testů v konkrétních situacích a další.¹⁶ Pro lékařské účely bude vytvořena standardizovaná a interoperabilní forma **dokladu o očkování**.

Zadržení Alexeje Navalného

Vedoucí představitelé odsoudili zadržení Alexeje Navalného dne 17. ledna po jeho návratu do Moskvy a vyzvali Rusko, aby A. Navalného okamžitě propustilo. Propuštění mají být také všichni novináři a další občané, kteří byli kvůli své podpoře A. Navalného zadrženi. Podle vysokého představitele EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josepa Borrella se v Ruské federaci zužuje prostor pro opozici, občanskou společnost a nezávislé názory. EU bude vývoj v Rusku nadále sledovat a bude na něj brát zřetel při utváření své politiky vůči Rusku. EU bude také nadále vybízet ruské orgány, aby pokus o zavraždění A. Navalného bez dalších odkladů a při zachování plné transparentnosti vyšetřily a plně spolupracovaly s Organizací pro zákaz chemických zbraní (OPCW).¹⁷

¹⁵ Závěry prezentované ústně předsedou Charlesem Michelem po videokonferenci členů Evropské rady, 21. ledna 2021. Consilium.europa.eu [online], 21/1/2021 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/01/21/oral-conclusions-by-president-charles-michel-following-the-video-conference-of-the-members-of-the-european-council-on-21-january-2021/pdf>.

¹⁶ Posílené používání rychlých testů na antigen a vzájemné uznávání výsledků testů na covid-19 – Rada dospěla k dohodě. Consilium.europa.eu [online], 21/1/2021 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/01/21/council-agrees-on-strengthening-the-use-of-rapid-antigen-tests-and-on-the-mutual-recognition-of-covid-19-test-results/pdf>.

¹⁷ Rusko: Prohlášení vysokého představitele jménem EU k zatčení Alexeje Navalného po jeho návratu do Moskvy. Consilium.europa.eu [online], 18/1/2021 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/01/18/russia-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-on-the-arrest-of-alexei-navalny-upon-his-return/pdf>.

Zasedání Rady EU pro zahraniční věci (FAC)

Dne 25. ledna 2021 se v Bruselu uskutečnilo zasedání Rady EU pro zahraniční věci (FAC). Na pořadu jednání byly aktuální zahraničněpolitické otázky, diplomatická činnost v oblasti klimatu a energetiky a diskuse s japonským ministrem zahraničních věcí o přístupech EU a Japonska k indicko-tichomořskému regionu. Rada také přijala závěry o výsledcích parlamentních voleb ve Venezuele a o zahájení pilotního projektu koncepce koordinované přítomnosti na moři v Guinejském zálivu.¹⁸

Aktuální zahraničněpolitické otázky

Vysoký představitel EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josep Borrell informoval ministry o událostech kolem **zadržení Alexeje Navalného**. Rada odsoudila masové zadržování osob a policejní brutalitu a vyzvala Rusko k okamžitému propuštění Navalného a všech dalších zadržených osob. Vysoký představitel informoval Radu o své nadcházející cestě do Moskvy počátkem února. Ministři byli dále informováni o strategii EU ve **sdílení vakcín** proti nemoci covid-19 s partnerskými zeměmi prostřednictvím týmu Evropa, zejména se státy západního Balkánu, východního a jižního evropského sousedství a africkými zeměmi.¹⁹ Jednání se také dotklo vztahů se **Spojenými státy** a plánované spolupráce s novou americkou administrativou v mnoha klíčových globálních otázkách, včetně klimatických změn, Íránu a Společného komplexního akčního plánu (JCPOA), a spolupráce v mnohostranných fórech. Ministři dále diskutovali všechny aspekty vztahů EU s **Tureckem** tak, jak byly identifikovány v prosincových závěrech Rady, a opětovně zdůraznili důležitost zapojení Turecka do dialogu. Debatovalo se také o případu **Giulia Regeniho**, italského studenta zavražděného v Egyptě v roce 2016. Římská prokuratura požádala letos v lednu o zahájení soudního procesu se čtyřmi příslušníky egyptských bezpečnostních složek, které viní z vraždy Regeniho, avšak egyptská strana jejich vinu trvale odmítá a již dříve je propustila z vazby.²⁰ Vysoký představitel zdůraznil, že se jedná o důležitou záležitost celé EU a opětovně vyzval Egypt, aby spolupracoval s Italskými úřady. Krátce se také hovořilo o situaci **migrantů v Bosně a Hercegovině** a o situaci **v Africkém rohu a v oblasti Tigraj**.²¹

Oblast klimatu a energetiky

Rada přijala závěry „**Diplomatická činnost v oblasti klimatu a energetiky – realizace vnějšího rozměru Zelené dohody pro Evropu.**“ Rada uznává, že změna klimatu je existenční hrozbou pro lidstvo a že i přes krátkodobé snížení emisí v důsledku pandemie covid-19 nejsou stále globální opatření v oblasti klimatu realizována v míře potřebné k dosažení dlouhodobých cílů Pařížské dohody a Agendy pro udržitelný rozvoj 2030. Přesto, že se Evropa ujala vedoucí úlohy a svými vnitřními závazky jde příkladem, je naléhavě zapotřebí přijmout společná a rozhodná globální opatření.

¹⁸ Rada pro zahraniční věci, 25. ledna 2021 – Hlavní výsledky. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/fac/2021/01/25/>

¹⁹ Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council. A United front to beat COVID-19. Ec.europa.eu [online], 19/1/2021 [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-united-front-beat-covid-19_en.pdf

²⁰ Giulio Regeni: Italian President demands response from Egypt over student's 2016 murder. Euronews.com [online], 25/1/2021 [cit. 2021-02-02]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2021/01/25/giulio-regeni-italian-president-demands-response-from-egypt-over-student-s-2016-murder>

²¹ Outcome of the Council Meeting. Provisional Version. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/48061/st05579-en21.pdf>

Zásadní význam pro úspěch Zelené dohody pro Evropu má koherentní plnění cílů vnější politiky.²² Rada proto vyzývá vysokého představitele a Komisi, aby posílili, v úzké spolupráci s členskými zeměmi, diplomatickou činnost v oblasti klimatu a energetiky, tak aby byl prosazován celosvětový přechod ke klimatické neutralitě, a aby byla zároveň zajištěna odolnost a konkurenceschopnost EU.²³

Rada vyzývá všechny strany, aby **zvýšily ambicióznost vnitrostátně stanovených příspěvků** pro snížení emisí skleníkových plynů a aby s dostatečným předstihem před 26. zasedáním konference smluvních stran v Glasgow (COP26) v listopadu 2021 předložily dlouhodobé strategie nízkoemisního rozvoje. Rada současně vítá závazky týkající se dosažení klimatické i uhlíkové neutrality do poloviny století, především ty přijaté největšími ekonomikami na Summitu klimatických ambicí 2020 spolupřipřádaném Spojenými státy, Francií a Spojeným královstvím, spolu s Itálií a Chile.²⁴

Energetická diplomacie EU bude prosazovat **energetickou bezpečnost a odolnost skrz otevřené, transparentní, dobře regulované, likvidní globální trhy založené na pravidlech**. Zároveň bude zajišťována diverzita dodavatelů a zdrojů a bude podporováno **použití eura** v obchodování s energiemi. Rada bere na vědomí návrh Komise, aby se zohlednění Pařížské dohody stalo podstatným prvkem pro další komplexní obchodní smlouvy.²⁵

EU je nadále odhodlána zvýšit mobilizaci mezinárodních finančních prostředků na opatření v oblasti klimatu. EU je největším poskytovatelem veřejných finančních prostředků na opatření v oblasti klimatu, přičemž svůj **příspěvek zdvojnásobila od roku 2013 na částku 23,2 miliard eur v roce 2019**. Zároveň Rada zdůraznila důležitost transparentnosti implementace a posuzování efektivity poskytnutého financování. V tomto ohledu si EU všímá výzev, kterým musí mnoho rozvojových zemí čelit, když potřebují zvýšit svoji odolnost vůči klimatickým změnám a zároveň bojují s dluhy. Rada si také všímá důležité **role udržitelných financí**. V této souvislosti vítá iniciativy jako například Koalici ministrů financí pro boj s klimatickou změnou. EU a její členské země budou podporovat vyrovnání se mezinárodních finančních institucí, včetně rozvojových bank, s cíli Pařížské dohody, jako je tomu v případě úvěrové politiky v oblasti energetiky (*Energy Lending Policy*) a klimatické strategie (*Climate Roadmap*) Evropské investiční banky.²⁶

Rada také očekává návrh Komise k mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích (*Carbon Border Adjustment Mechanism*). EU vnímá význam vytváření národních a mezinárodních **uhlíkových trhů** jako prostředků k nákladově efektivnímu snížení globálních emisí skleníkových plynů.²⁷ Rada zdůrazňuje, že prvořadým cílem diplomatické činnosti EU v oblasti energetiky bude **urychlit**

²² Rada přijala závěry o diplomatické činnosti v oblasti klimatu a energetiky. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/01/25/council-adopts-conclusions-on-climate-and-energy-diplomacy/>

²³ Council Conclusions. Climate and Energy Diplomacy – Delivering on the External Dimension of the European Green Deal. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/48057/st05263-en21.pdf>.

²⁴ Rada přijala závěry o diplomatické činnosti v oblasti klimatu a energetiky. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/01/25/council-adopts-conclusions-on-climate-and-energy-diplomacy/>

²⁵ Council Conclusions. Climate and Energy Diplomacy – Delivering on the External Dimension of the European Green Deal. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/48057/st05263-en21.pdf>.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Tamtéž.

celosvětovou transformaci energetiky. Současně s tím bude diplomatická činnost EU v oblasti energetiky odrazovat od dalších investic do infrastrukturních projektů ve třetích zemích založených na využívání fosilních paliv, které nejsou v souladu s postupem k dosažení klimatické neutrality, a bude podporovat mezinárodní úsilí o snížení dopadu na životní prostředí a na emise skleníkových plynů.²⁸

EU použije veškeré nástroje a možnosti, které má k dispozici, aby hájila schopnost EU i členských států **učinít svrchované rozhodnutí o své energetické politice** a odmítnout zasahování třetích stran i ekonomický nátlak. Rada zdůrazňuje důležitost brzkého dokončení Smlouvy o energetickém společenství. Rada vyzývá Komisi a vysokého představitele, aby do konce roku 2021 připravili novou strategii mezinárodního energetického závazku.²⁹

EU se bude i nadále zabývat otázkou energetické chudoby a prioritně bude spolupracovat s africkými partnery na budování strategického a koordinovaného přístupu k energetickému partnerství s Afrikou, a to spuštěním **Iniciativy Africké unie – EU Zelené energie** a iniciativy „NaturAfrica“.³⁰ Rada EU pro zahraniční věci (FAC) také očekává oživení Rady pro energetiku EU-USA s větším zaměřením na energetickou transformaci a klimatickou akci.³¹

Japonsko

Rada jednala s japonským ministrem zahraničních věcí Toshimitsu Motegim o **přístupu k indicko-tichomořskému regionu**. Shodli se na společném zájmu na prohlubování spolupráce v oblastech, jako jsou konektivita, námořní bezpečnost, životní prostředí a změna klimatu, obchod a investice, digitální otázky, podpora multilateralismu a dodržování mezinárodního pořádku založeného na pravidlech. Vysoký představitel Josep Borrell potvrdil zájem EU na rozvíjení vlastního přístupu k indicko-tichomořskému regionu a ocenil japonskou strategii pro svobodný a otevřený indicko-tichomořský region. Ministři EU a ministr Motegi také vyjádřili vážné obavy týkající se **situace v Hong Kongu** a souhlasili s koordinací společné reakce na zavedení zákona o národní bezpečnosti Pekingem.

Spolupráce mezi EU a Spojeným královstvím

Během neformálního oběda ministři jednali o spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím v oblasti společné zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky. V hlavních globálních otázkách, jako je např. změna klimatu nebo spolupráce v rámci globální reakce na koronavirovou pandemii, je EU připravena se Spojeným královstvím spolupracovat.

²⁸ Rada přijala závěry o diplomatické činnosti v oblasti klimatu a energetiky. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/01/25/council-adopts-conclusions-on-climate-and-energy-diplomacy/>

²⁹ Council Conclusions. Climate and Energy Diplomacy – Delivering on the External Dimension of the European Green Deal. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-02-01]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/48057/st05263-en21.pdf>.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Council Conclusions. Climate and Energy Diplomacy – Delivering on the External Dimension of the European Green Deal. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/48057/st05263-en21.pdf>.

Parlamentní volby ve Venezuele

Dne 6. prosince 2020 proběhly ve Venezuele parlamentní volby.³² Madurova vláda si zajistila silnější vliv a příznivější výsledek např. zvolením nové ústřední volební komise. Na druhé straně Národní shromáždění vedené opozicí trvalo na uskutečnění svobodných a spravedlivých voleb za účasti mezinárodních pozorovatelů. Vzhledem k pozdnímu pozvání mezinárodních pozorovatelů však EU do Venezuely pozorovatelskou misi nevyslala.³³ Se ziskem 67,6 % hlasů získaly provládní strany dohromady 91 % křesel v Národním shromáždění.³⁴ Hlavní opoziční strany vedené předsedou Národního shromáždění Juanem Guaidó volby bojkotovaly. 70 % voličů se voleb nezúčastnilo, a opoziční strany v termínu od 7. do 12. prosince uskutečnily symbolické protivládní referendum, kterého se dle jejich názoru zúčastnilo více voličů než oficiálních voleb. **Opozice prohlásila volby za podvodné** a nesplňující ani minimum demokratických požadavků. S tímto názorem se ztotožnili i mezinárodní hráči včetně Spojených států a zemí Skupiny Lima.³⁵

Rada na svém jednání přijala závěry týkající se výsledků parlamentních voleb a budoucí politiky EU vůči Venezuele. Rada poukazuje na to, že volby byly **promarněnou příležitostí pro demokracii**, proběhly bez vnitrostátní dohody o volebních podmínkách a **nebyly v souladu s mezinárodními standardy pro demokratický proces**. EU zopakovala své výzvy k zaručení všech politických a občanských práv, k okamžitému a bezpodmínečnému propuštění všech politických vězňů a k zajištění svobody a bezpečí všech politických oponentů, především představitelů opozičních stran zvolených do Národního shromáždění v roce 2015. Cestou z krize má být zahájení dialogu a procesu transformace pod vedením Venezuely, jejichž výsledkem budou věrohodné, inkluzivní a transparentní legislativní a prezidentské volby. Na prvním místě musí stát zájmy Venezuelanů. Lidská práva musí být respektována a v tomto ohledu EU zdůrazňuje svoji podporu pro práci Vysoké komisařky OSN pro lidská práva a nezávislé vyšetřovací komise OSN. Osoby odpovědné za mimosoudní popravy, vynucená zmizení, svévolné zadržování a mučení musí být pohnány k odpovědnosti. EU se bude i nadále angažovat ve vztahu ke všem zúčastněným stranám ve Venezuele a bude s nimi spolupracovat s cílem podpořit mírový dialog a demokratické a udržitelné řešení krizí ve Venezuele. Stejně tak bude spolupracovat s podobně uvažujícími mezinárodními partnery, zejména skrz **Mezinárodní kontaktní skupinu pro Venezuelu**.³⁶

Guinejský záliv

Na neformálním zasedání ministrů obrany v srpnu 2019 v Helsinkách vznikla **koncepte koordinované přítomnosti na moři**. Dne 17. června 2020 pak Rada o bezpečnosti a obraně přijala závěry, v nichž zopakovala ochotu zahájit **pilotní projekt v Guinejském zálivu**. Cílem mechanismu koncepte je zvýšit kapacitu EU jako spolehlivého partnera a garanta námořní bezpečnosti, umožnit větší evropskou operativní angažovanost, zajistit stálou námořní přítomnost a dostupnost

³² Více k tématu viz Přehled SZBP EU 12/2020, s. 5-6. ISSN 2533-4263. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=2>

³³ EU rules out sending observers for Venezuela's Dec. 6 vote. Reuters.com [online], 7/10/2020 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-politics-eu-idUSKBN26S1DH>

³⁴ 'Maduro's Grip on the System is now Total.' Venezuela's Opposition Faces Uncertain Future after Parliamentary Elections. Time.com [online], 7/12/2020 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://time.com/5918527/venezuela-parliamentary-elections-maduro/>

³⁵ Controversial legislative election in Venezuela. Europarl.europa.eu. [online], 21/12/2020 [cit. 2021-01-25]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2020\)659427](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2020)659427)

³⁶ Council Conclusions on Venezuela. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/48053/st05582-en21.pdf>.

v námořních oblastech zájmu, jak stanovila Rada, a prosazovat mezinárodní spolupráci a partnerství na moři.³⁷

Na jednání Rada schválila závěry o zahájení prvního pilotního projektu koncepce koordinované přítomnosti na moři v Guinejském zálivu. Guinejský záliv je označen za námořní oblast zájmu a je zřízena koordináční jednotka pro námořní oblast zájmu. Pilotní projekt dále posílí koordináční kapacity EU ve strategickém námořním prostředí, zviditelní přítomnost EU na mořích a stane se pragmatickým nástrojem v rámci Integrovaného přístupu EU. Pilotní projekt podpoří úsilí pobřežních států a organizací yaoundské struktury o řešení rostoucích bezpečnostních výzev, jako jsou ozbrojené pirátství a únosy za účelem vymáhání výkupného. Rada zajistí politickou kontrolu a poskytne strategické pokyny pro provádění pilotního projektu. V lednu 2022 přezkoumá jeho provádění.³⁸

Opětné připojení se USA k Pařížské dohodě

Ve společném prohlášení výkonného místopředsedy Evropské komise Franse Timmermanse a vysokého představitele EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josepa Borrella uvítala Evropská unie rozhodnutí nového prezidenta Spojených států amerických Joea Bidena o opětovném připojení se USA k Pařížské dohodě o změně klimatu. Klimatická krize je rozhodující výzvou naší doby a může být řešena pouze společnými silami. Konference OSN o změně klimatu (COP26), která proběhne letos v listopadu v Glasgow, bude klíčovým momentem ke zvýšení celosvětových ambicí a EU spolu s USA využijí nadcházející jednání G7 a G20 ke směřování k tomuto cíli.³⁹

³⁷ Guinejský záliv: závěry Rady o zahájení pilotního projektu pro koncepci koordinované přítomnosti na moři. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2021/01/25/gulf-of-guinea-council-conclusions-launching-the-pilot-case-for-the-coordinated-maritime-presences-concept/>

³⁸ Council Conclusions Launching the Pilot Case of the Coordinated Maritime Presences Concept in the Gulf of Guinea. Consilium.europa.eu [online], 25/1/2021 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z:

<https://www.consilium.europa.eu/media/48054/st05387-en21.pdf>.

³⁹ Joint Statement by Executive Vice-President Frans Timmermans and High Representative/Vice-President Josep Borrell on the United States re-joining the Paris Agreement. Ec.europa.eu [online], 20/1/2021 [cit. 2021-01-28]. Dostupné z:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/STATEMENT_21_172

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ: Název: Přehled vnější činnosti EU; EU a politika rozšíření; Hlavní body agendy SZBP EU Autoři: Ibrahim, K; Buňatová, K. Číslo: Přehled SZBP č. 01/2021 Datum: leden 2021 Klíčová slova: SZBP; FAC; Evropská rada; COVID-19; Rusko; klima; energetika; klimatická a energetická diplomacie; Pařížská dohoda; Afrika; Japonsko; Spojené království; Venezuela; Guinejský záliv; USA; Kazachstán; Kyrgyzstán; Írán; JCPOA.	EDICE: Přehled SZBP EU Typ edice: online, ISSN 2533-4263 URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=2 První vydání edice: leden 2005 Frekvence vydání edice: měsíčně Zaměření: přehledy Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU Jazyk: CZ Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1
---	--

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Klára Ibrahim (SZBP), tel. 2241, email: ibrahimk@psp.cz
 Martin Kuta (SBOP), tel. 2305, email: kutam@psp.cz